

Obres completes de Vicenç Plantada

A cura de Ferran Pérez i Gómez

Vol.I: Cròniques i articles en La Renaixença

Vol.II: Monografies i altres escrits

Col·lecció Vicenç Plantada, núm. 1 i 2

Centre d'Estudis Molletans - Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona
Barcelona, 1997 i 1998, 263 i 238 pàg., respectivament.

Ressenya

Jordi Planas i Maresma

Historiador

Els dos volums que comentem són el resultat de la I Beca de recerca Vicenç Plantada (1994) convocada pel Centre d'Estudis Molletans i els dos primers títols de la col·lecció de monografies que, sota el mateix nom de Vicenç Plantada, impulsa aquest centre d'estudis. Tanta coincidència té a veure amb la significació d'un personatge que, tot i que a Mollet ja comptava amb un cert reconeixement (com demostra el fet que hi tingui un carrer dedicat i que un institut de batxillerat porti el seu nom), fins molt recentment era encara força desconegut. El seu perfil biogràfic només tenia un esbós en un article de Josep Masats de l'any 1990 (*Notes*, 4) i en el diccionari biogràfic *Homes del Catalanisme*, editat l'any 1995 amb motiu del centenari de les Bases de Manresa, aquest a càrrec de Joan Galtés. És per això que cal saludar molt positivament la publicació d'aquests dos volums que, sens dubte, constitueixen l'aportació més important que s'ha fet fins ara en

la recuperació de la figura de Vicenç Plantada, al qual Ferran Pérez —totalment seduit pel personatge— no dubta a qualificar de «pare del Mollet modern».

Vicenç Plantada (1839-1913) és, certament, un personatge atractiu. Fill d'una família benestant, propietària de terres a Mollet, va estudiar veterinària a Saragossa (seguia així l'ofici del pare) i més tard va fer la carrera de mestre. Durant la seva vida va exercir simultàniament ambdues professions, fet que propicià el contacte amb els pagesos de la rodalia (i la seva preocupació per les qüestions agronòmiques) i amb la vida cultural local. Ferran Pérez el defineix com a mestre i pedagog, veterinar i científic, naturalista, periodista i escriptor, polític catalanista, excursionista i folklorista, i efectivament la seva figura té tots aquests vessants. Per sobre de tot, era un home arrelat a la vida local i que —com succeeix amb les personalitats de certa altura intel·lec-

tual— va connectar aquesta vida local amb els corrents culturals de la seva època.

L'any 1865 va crear a casa seva una escola privada de nois en la qual, a més dels coneixements tradicionals, volia que els alumnes aprenguessin a viure harmònicament amb plantes i animals, i l'any 1879 funda l'Associació Infantil Protectora d'Animals Útils, a imitació de les que existien a França i Anglaterra. Tal com recorden encara alguns avis de Mollet, aquesta era també «l'escola on ensenyaven en català», en una època en què l'ús del castellà en l'ensenyament era obligatori. Vicenç Plantada fou, probablement, el primer catalanista de la comarca: l'any 1880 ja va assistir al Primer Congrés Catalanista organitzat per Valentí Almirall, signà el Missatge a la Reina Regent (1888) i el Missatge al Rei dels Helens (1897). Dins de la Unió Catalanista presentà esmenes al Projecte de bases per a la Constitució regional catalana (1891), formà part del Consell de Representants i fou delegat del Baix Vallès a les Assemblees de Manresa (1892), Reus (1893), Balaguer (1894), Olot (1895), Girona (1897), Terrassa (1901) i Barcelona (1894). Fou corresponsal de *La Renaixença* (1881-1905) i de *La Veu de Catalunya* (1906-1908), i va col·laborar en altres publicacions locals de caràcter catalanista com *La Veu del Vallès* (1896-1899), de la qual va plegar per discrepàncies amb la línia política, i *Juny* (1905), portaveu del Centre Catalanista Bruniquer de Granollers. Fou el fundador i president fins a la seva desaparició del Centre Català de Mollet (1896-1907), que fou la primera entitat

catalanista que es fundà a la comarca i una de les més actives, i va treballar per a la fundació de l'Agrupació Obrera Catalanista de Santa Perpètua (1899) i d'una associació catalanista a Parets, aquesta vegada sense èxit. El seu catalanisme era abrandat i, d'acord amb les directrius de la Unió Catalanista, essencialista i apolític, fins al punt que des d'una línia més pragmàtica es criticà «aquelles expansions den Plantada plantificantse la barretina pera fer mes festa y mes catalanisme», tot i que, segons sembla, va acabar donant suport a candidats de la Lliga Regionalista en diversos comicis.

Ferran Pérez dedica una cinquantena de pàgines a la biografia de Vicenç Plantada, que serveix com a introducció a la selecció de textos. En el primer volum recull un total de cent vint cròniques del total de dues-centes vuitantadues que, com a corresponsal de Mollet, va publicar al periòdic *La Renaixença* i que formen el gruix més important de la seva obra periodística. Es tracta de cròniques locals (sovint autobiogràfiques) que descriuen la meteorologia, la situació de l'agricultura, les festes locals o l'activitat catalanista; a voltes tenen un gran valor com a testimoni de l'època (tenen, per exemple, un gran interès les descripcions dels efectes de la fil·loxera), a voltes només presenten curiositats locals. Completa el volum amb dos articles més publicats al mateix periòdic i una selecció de documents: algunes cartes extretes de l'arxiu particular de Martí Pou (que conté el llegat documental de Vicenç Plantada) i algunes notes necrològiques referents a Vicenç Plantada.

El segon volum està encapçalat pels tres treballs més extensos que va publicar: *Teorías para impedir la formación del granizo*, *Algunos amigos íntimos del agricultor* i *Geografía local de Mollet del Vallés*, aquest últim treball, en col·laboració amb el mestre Josep Payà i en català. La primera monografia data del 1880 i posa de manifest la seva preocupació per la introducció de millores tècniques en l'agricultura local. Les propostes que hi presentava van topiar amb la més absoluta indiferència fins al començament del segle XX, en què a Mollet es van instal·lar els primers canons granífugs, uns instruments que —amb una eficàcia més que discutible— havien d'evitar les pedregades, per les quals la comarca del Vallès estava molt afectada. La segona monografia data també del 1880 i és un petit tractat de zoologia adreçat als nens, amb l'objectiu de destacar els efectes beneficiosos per a l'agricultura d'alguns animals tradicionalment poc valorats. El tercer d'aquests treballs data de l'any 1893 i té com a objectiu donar a conèixer el medi local (Mollet i els pobles dels seus contorns) als seus veïns i, especialment, a la població escolar. Té, per tant, un interès des del punt de vista pedagògic (es tracta d'una pràctica que fins molt recentment s'ha valorat molt poc) i també històric, per l'interès d'algunes dades de la descripció geogràfica de la comarca ara fa més de cent anys.

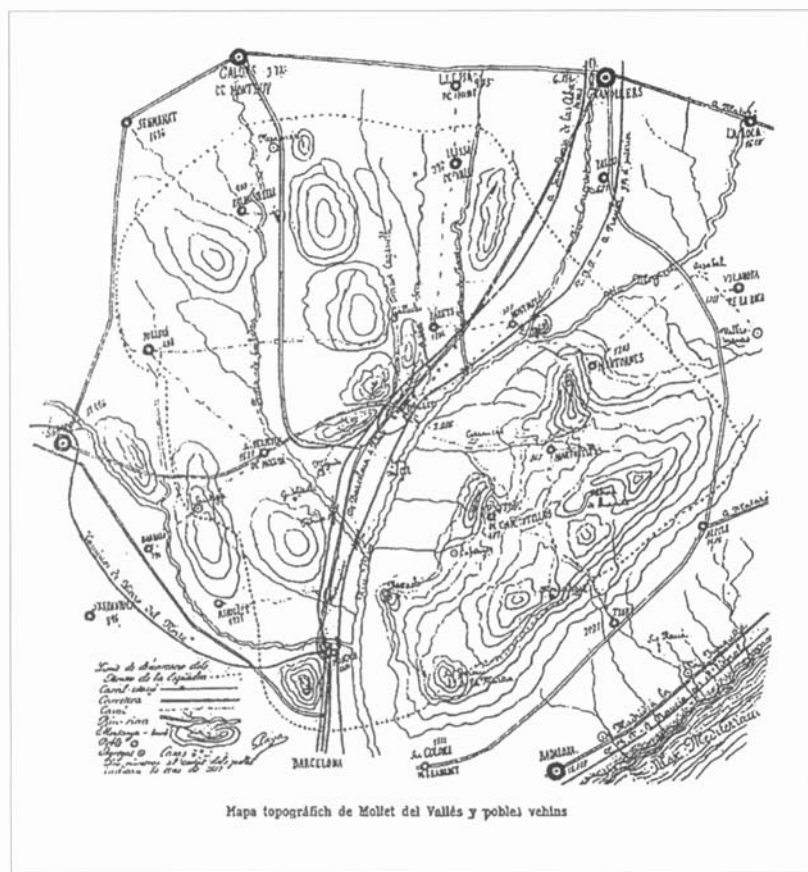
El segon volum inclou també una selecció de relats (històrics, folklore vallesà, creences populars, ciència i meteorologia) publicats a *La Renaixença* entre 1883 i 1898;

articles publicats al Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya (1881-1912), del qual fou soci i col·laborador entusiasta, d'entre els quals cal destacar el seu treball com a folklorista; articles i cròniques publicats al quinzenari agrícola *L'Art del Pagès* (1881-1912), i altres escrits, entre els quals trobem el treball *Vertebrats del Vallès (catàleg dels observats en aquesta comarca)*, publicat l'any 1903, que té un interès indubtable per a la descripció històrica de l'ecosistema del Baix Vallès. Entre els escrits inèdits —certament molt pocs— que es recullen en aquestes *Obres completes*, cal citar la conferència donada a l'Associació d'Excursions Catalana l'any 1881 *Modo de conèixer*

ahont hi ha aigües y metalls subterranis i també el manuscrit de l'any 1888 *Homònims del Vallès*, que té un interès des del punt de vista filològic.

Com es veu, doncs, els dos volums contenen treballs d'una temàtica molt variada, que més enllà de l'àmbit local interessarà a una gran diversitat de lectors. En aquest sentit, preparar aquesta edició era tot un repte i tan sols l'elaboració de l'inventari general d'obres ja constitueix una feina ingent que mereix tots els reconeixements. Potser s'hi troba a faltar una anàlisi més aprofundida i una millor contextualització (almenys dels treballs més monogràfics), en comptes d'una

succinta presentació dels textos. També la selecció que n'ha fet Ferran Pérez pot semblar discutible; però quina no ho seria? Amb molt bon criteri, ha optat per donar prioritat als escrits sobre temes locals de Mollet i del Baix Vallès que ens ajuden a caracteritzar una personalitat tan lligada al medi local com fou Vicenç Plantada. Una edició molt acurada, amb il·lustracions i uns índexs d'antropònims i topònims que poden facilitar la consulta als estudiosos i a qualsevol persona interessada per algun tema específic, acaben d'arrodonir una obra que mereix totes les felicitacions i que constitueix una de les novetats més interessants del panorama local dels darrers anys.

«(...) Pera donar mellor idea de la situació del terreny, acompanyém un senzill mapa topogràfic, innovació que creyém útil.(...)»

Mollet, Janer de 1893